

1. Giriş

Çeşitliliğin ve çoğulculuğun bir aradalığının desteklediği postmodernist söylemlerin yaygınlaştığı günümüzde, küreselleşmenin de etkisiyle artan sosyal, ekonomik, kültürel, siyasal değişimlerin neden olduğu göç hareketleri, farklı etnik, dini köken ve sosyokültürel değerlere sahip birey ve grupları bir araya getirmiştir. Göç hareketleriyle bir araya gelen ekonomik, politik, sosyal, kültürel, etnik, dini ve birçok bakımdan farklı olan sosyal gruplar çokkültürlü toplumların oluşmasına neden olmaktadır.

Çokkültürlü toplum yapısının oluşmasında göç hareketlilikleri önemli bir rol oynarken, bu toplumlarda göçe ve göç sonrasına bağlı sorunlar baş göstermektedir. Göç, başlı başına sosyal, ekonomik, kültürel ve politik nedenlerle gerçekleştirilen, birçok anlamda birey ve ailelere güçlükler yaşatan bir süreçtir. Göç sonrası süreçte, yeni yerleşilen ortama ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda uyum sağlayabilmek uzun zaman almakta, göçün yapısına göre yaşanan sorunların niteliği de değişmektedir. Örneğin terör, savaş gibi insan hayatını tehdit eden bir ortamdan kaçmak amacıyla yapılan plansız hareketlilik ile ekonomik kaygılarla daha iyi bir yaşam sürebilme amacıyla yapılan planlı hareketlilikler, insanların yeni yaşam ortamlarına uyum sağlama süreçlerini etkilemektedir. Bu nedenle, kamu veya sivil toplum kuruluşlarında göçmenlerle çalışan meslek elemanlarının bu güçlükleri içeren göç sürecine hâkim olmaları önem arz etmektedir. Göçmenlerle çalışan meslek gruplarının tüm bu hassasiyet içeren konulara ve göçmenlerin farklılıklarına uygun çalışmalar yürütebilmesi gerekmektedir. Göçmenlerle çalışan sosyal hizmet uzmanlarının, farklı sosyal grupların kültürel niteliklerine uygun olarak hizmet modelleri ve koşulları yaratması beklenmektedir. Bu sebeple çokkültürlü toplumla çalışan meslek gruplarının yeterli donanıma sahip olması için eğitim başat bir rol üstlenmektedir.

İçerisinde yaşadığımız postmodern dönemde böylesine farklı sosyokültürel değerlere sahip birey ve grupların birlikte barış içerisinde yaşayabilmelerini mümkün kılabilmek adına birçok meslek grubu çalışmalar yürütmektedir. Bu alanda etkin olan meslek gruplarından sosyal hizmet mesleğinin eğitiminde; kültürlerarası iletişim, çokkültürlülük, çokkültürcülük ve kültürel yetkinlik gibi kavramların dikkate alınması gerektiği açıktır. Bu konularda edinilecek yetkinliğin çalışma ortamında, mesleki uygulamalarda ve insanlar arası iletişimde kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Göç olgusunun sonuçlarına ya da etkilerine maruz kalan birey ve gruplarla çalışan bir meslek dalı olan sosyal hizmetin de bu alanda bireyi biyopsikososyal olarak bütüncül bir şekilde değerlendirdiği müdahale planlarını ve uygulamalarını çerçevesinde “çevresi içinde bireyi” ele aldığı görülmektedir. Bu bağlamda, bireylerin ve grupların yaşadıkları süreçleri anlamlandırmalarında, kültürel özelliklerin kaçınılmaz yansımaları sosyal hizmet eğitiminde kültürel yetkinliğe ilişkin bilgi donanımının ve becerilerin geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu özgünlükle hazırlanan bu çalışmada, Türkiye’deki sosyal hizmet eğitiminde kültürel yetkinliğin öğrenciye nasıl kazandırıldığı ve sosyal hizmet eğitimi için belirlenmiş standartlarla ve ilkelerle gösterdiği uygunluğun tartışılması amaçlanmıştır. Bu araştırmanın literatür aşamasında çokkültürlülük, çokkültürcülük, kültürel yetkinlik kavramları ele alınarak, sosyal hizmet mesleğinde çokkültürcü yaklaşımının yeri, sosyal hizmet eğitiminde kültürel yetkinliğin önemi gibi konulara ışık tutulacaktır. Araştırmanın nitel deseninde, Türkiye’de 2019 yılında aktif 63 sosyal hizmet bölümünden 41’inin müfredatları üzerinden içerik analizi gerçekleştirilerek kültürel yetkinliğin sosyal hizmet eğitimindeki kapsamı ve boyutları değerlendirilmektedir.